

BALKAN TÜRKLERİNİN YAKIN DÖNEM KAHRAMANLARI “YÜCELÇİLER”

Selçuk Kürşad KOCA*

Öz

“Yücel Teşkilatı” veya kısaca “Yücelçiler” 1941 yılında Makedonya’da Türklere yönelik haksızlıklara karşı durmak, Makedonya Türklerinin millî ve dinî varlıklarını korumak ve yaşatmak üzere faaliyetler yürütmek için bir araya gelen aydınların oluşturduğu toplumsal bir hareket olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu amaçla ilk Türk okulu “Tefeyyüz”ün açılması, Yugoslav radyosunda ilk Türkçe yayınların yapılması ve ilk Türkçe gazete olan “Birlik”in yayına başlamasını sağladıkları görülür. Komünizm baskısı altında olmalarına rağmen insan hakları, eşitlik ve adalet fikirlerini tarihi bir şuurla hayata geçirdiklerini ve bu amaç uğrunda kurşuna dizilmek suretiyle canlarını feda ettiklerini görülmektedir.

“Yücelçiler”in 1948 yılında yargılanıp suçlu bulunmaları ve birçoğunun kurşuna dizilerek idam edilmesi, verilen müebbet hapis cezaları, el konan mallar, mahkeme kararlarının Türklerin yoğun olarak yaşadığı mahallelerde hoparlörlerle halka duyurulması dün olduğu gibi bu gün de Türk toplumunun hafızasında derin izlere sahiptir. Bu izlerin yansımaları gerek nazım ve gerek nesir olarak adeta bir destanın parçaları gibi günümüze kadar gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Makedonya Türkleri, Yücel Hareketi, Yücelçiler, Yücel Davası

THE NEAR PERIOD HEROES OF BALKANS TURKS

"YÜCELÇİLER"

Abstract:

“Yücel Organization” or briefly “Yücelçiler”, a social movement which is founded by highbrows, had appeared to carry out activities for standing against injustice to Turks in Macedonia and protecting Macedonian Turk’s national and religious existence in 1941. In accordance with this purpose; they had achieved to open the first Turkish school “Tefeyyuz”, to air the first Turkish broadcast in Yugoslavian radio and to issue the first Turkish newspaper “Birlik”. Despite of they were under communist pressure, We have seen that they had sacrificed their lives by fire squad to accomplish their ideas about equality and justice in a legendary manner.

Trail of “Yücelçiler” in 1948 and to be found them guilty, to be executed most of them by fire squad, life imprisonments, to seizure of their properties and announcing of court decisions by amplifiers in Turkish neighborhoods have caused deep scars in Turkish Society’s mind in the past and still today. Reflection of these scars have been reached today through either verse or prose like parts of a legend.

Keywords: Macedonian Turks, Movement of Yücelci, Yücelçiler, Sue of Yücel

GİRİŞ

Osmanlı’nın Balkanlardan çekilmesi ile beraber Balkan Türkleri sahipsiz kalmış, meydana gelen göçlerle nüfusla beraber nüfusları da giderek azalmıştır. Osmanlı sonrası balkanlarda kurulan devletlerde Türkler, neredeyse bütün siyasi ve sosyal haklarından mahrum kalmışlardır. Azınlık statüsüne düşen Türklerin balkanlarda kalması istenmediğinden her türlü baskı ve zorlamaya da maruz kalmışlardır. 1912’den 1940’lara kadar geçen zaman hiç de kolay olmamıştır. Yaşanan savaşlar ve bütün olumsuz koşullar içerisinde bilinçlenen bölgede yaşayan Türkler arasında bir teşkilatlanma söz konusu olur. Bu teşkilatın adı “Yücel

* Yar. Doç. Dr. Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, Türkiye, Sakarya, skursadkoca@sakarya.edu.tr

Teşkilatı”dır. Ağanoğlu teşkilata Yücel isminin bizzat Şuayp Aziz tarafından verildiğini ve teşkilatın tüzüğüne ilk bölümlerini de Şuayp Aziz’in yazdığını aktarmaktadır. (Ağanoğlu, 2012: 23) Teşkilata neden yücel adının verildiği ile ilgili olarak Ağanoğlu Şerafettin Yücelden’den şunları aktarmaktadır: “Yücel bir emir kipidir; saygı ve hayranlık duygularını da kapsayan ve yükselmeyi amaç bilen bir aksiyon parolasıdır. Yücel ya da maddi sembolleri olan kartal, yıldızlar ve hilal Türklerin büyük değer verdikleri özgürlük içinde ahlak, fazilet, iman ve kâmil insanlığa doğru yönelişi ifade eder.” (Yücelden, 1969: 6-8; Ağanoğlu, 2012: 23-25)

“Yücel Teşkilatı” üyeleri veya kısaca “Yücelciler”, tıpkı birçok destan veya halk hikâyesi kahramanları gibi 1941 yılında Makedonya’da Türklere karşı yapılan haksızlıklara karşı durmak, Makedonya Türklerinin millî ve dinî varlıklarını korumak ve yaşatmak üzere faaliyetler yürütmek için bir araya gelen aydınların oluşturduğu toplumsal bir hareket olarak tanımlanabilir. “Yücelciler”in kahramanca mücadele ettiklerini, içerisinde buldukları Türk toplumunu daha aydınlık bir geleceğe hazırladıklarını söyleyebiliriz. Bunun için inanmışlardı. Bu inanç onların Teşkilata girerken ettikleri yeminden de bellidir. Yücel mensubu olmak isteyenlerin Kuran, Bayrak ve silah üzerine el basarak ettikleri yeminin bir bölümü şöyledir: “Türklük, Türkiye Cumhuriyeti menfaatleri için gerekirse kanımın son damlasına kadar çarpışıp canımı vereceğim.” (Ağanoğlu, 2012: 27) Bu topluluk bir araya gelme ilkeleri doğrultusunda, tarihi bir şuurla fikirlerini hayata geçirdiklerini ve bu amaç uğrunda kurşuna dizilmek suretiyle canlarını feda ettiklerini görmekteyiz.

“Yücelciler”in 1948 yılında yargılanıp suçlu bulunmaları ve birçoğunun kurşuna dizilerek idam edilmesi, verilen müebbet hapis cezaları, el konan mallar, mahkeme kararlarının Türklerin yoğun olarak yaşadığı mahallelerde hoparlörlerle halka duyurulması, dün olduğu gibi bu gün de Türk toplumunun hafızasında derin izlere sahiptir. Yaşanan bütün bu acılar uzunca bir dönem baskı ve tehditlerle unutturulmak istenmiş ve bunda da kısmen başarılı olunmuştur. Bu gün üzeri örtülmesine rağmen Balkan Türk toplumunun vicdanında kanayan yaranın altında “Balkan Türklerinin kahramanları: Yücel Teşkilatı” bulunmaktadır.

1- Yücelciler’i Doğuran Sebepler ve Yücel Hareketi

Osmanlının 1912 Balkan savaşlarından sonra bölgeden çekilmesi üzerine Balkan Türklerinin çok kötü bir duruma düştükleri görülmektedir. Uğradıkları baskılar, zulümler ve soykırımlar sonucunda başlayan 1924 de 1. göç dalgası sürekli kan kaybeden bir nüfus yapısına yol açmıştır. Dönemin Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı altında her türlü hakları ellerinden alınan, malları müsadere edilen Türkler zaman içerisinde buldukları bölgelerde azınlık durumuna düşmüştür.

Tüm bunlar olurken 1925 yılında, daha sonra Yücel hareketine ilham verecek olan ve Makedonya, Sancak, Kosova ve Bosna Müslümanlarının kurduğu İslam Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti ile bu cemiyetten Arnavut milliyetçilerin baskısı sonucu ayrılmak zorunda kalan Türkler tarafından *Cenubi Sırbistan Müslüman Teşkilatı ve Yardım Cemiyeti*’nin kurulduğu görülür.

1929 diktatörlüğü döneminde çok zor olan kültürel faaliyetlerin yürütülmesi ve Türkiye ile ilişkilerin devamı da imkânsızlaşır. Sürekli kötüleşen şartlardan dolayı 1936 da 2. göç dalgası yaşanır.

Balkan savaşlarından sonra Makedonya Türklerinin en zor durumları 2. Dünya savaşı dönemlerinde olmuştur. 2. Dünya savaşı yıllarında Naziler bütün balkanları işgal etmişler. Kendi emelleri doğrultusunda hareket edecek Bulgar askerlerine de Yugoslavya'yı teslim etmişlerdir. Bir yandan savaş devam ederken bir yandan Bulgar zulmü olmuş, diğer yandan da bir Arnavut asimilasyon baskısı görülmüştür. Tüm bu haksızlıklara ve yok sayılmalara karşı Yücel Hareketi veya kısaca Yücelciler 1941 yılında kurulmuştur. Temel olarak Makedonya Türklerinin millî ve dinî varlıklarını korumak ve yaşatmak üzere faaliyetler yürütmüş dönemin Makedonya Türk aydınları tarafından kurulmuş toplumsal bir hareket olduğu görülür. (Engüllü, 1997: 66)

O dönemde bir zaruret olarak oluşan ve milli kimliklerinin korunması talebiyle oluşan teşkilatın kurucu üyeleri; Şuayp Aziz, Şerafettin Ferid, Nazmi Ömer, Muzaffer Ahmet, Fettah Süleyman Paşç ve Mehmet Dalip'tir. Resmi belgelere de yansıdığı kadarıyla bir ara köylere kadar nüfus eden Yücelciler'in sayısı beş yüze ulaşmıştır, ancak faal üyesi elli kadar (Çavuşoğlu, 2007, s. 136) olduğu belirtilmektedir. Altan Deliorman "Ağır baskıya ve Arnavutlaştırma gayretine karşı Makedonyalı genç münevverler hem tepki olarak hem de savunma gayesi güderek kendi aralarında teşkilatlandılar." (Deliorman, 1973, s. 187) demektedir.

Makedonya Türkleri için çok önemli kazanımları elde eden Yücelciler ilk Türk okulunu, radyosunu ve gazetesini kurmuştur. Teşkilatın, "Türk azınlığı arasında millî şuuru kuvvetlendirmek ve Türk halkının 'komünizmin aleti' hâline gelmesini önlemek" söylemlerini öne sürerek gerçekleştirdiği bu kültürel çalışmaların ilki, 23 Aralık 1944 tarihinde Nazmi Ömer'in teşviki ile Türk gazetesi olan *Birlik* gazetesinin yayımlanmasıdır (Deliorman, 1973: 187). Birlik gazetesinin ambleminde çift minareli bir caminin konmuş olması İslamî değerlere bağlılığın da bir göstergesiydi. Birlik gazetesi bünyesinde geniş bir yazar ve okur kitlesi de oluşturmuşlardı.

Yücelciler o dönemde birçok ilki de başarmışlardır. Bunlar, ilk Türk okulu olan ve günümüzde de eğitim-öğretim hizmetini sürdüren "Tefeyyüz" adlı okulu açması, yeni Türk alfabesi ile okuma kitapları basmak, Üsküp Radyosunda ilk Türkçe yayın ve eğlence programı yapmak gibi birçok yeni oluşum gerçekleştirmiştir. Ayrıca millî şuuru oluşturma noktasında önemli gördükleri bazı eserleri Türkiye'den Yugoslavya topraklarına getirtmiştir. Atatürk'ün Nutuk'u başta olmak üzere, Mehmet Akif'in Safahat'ı, Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul, Namık Kemal'in eserleri ve Yahya Kemal Beyatlı'nın şiirleri en çok okutulan eserler arasında yer almaktadır. Dönemin Yugoslavya Türk aydınları arasında başlayıp dalga dalga bütün ücre köylere kadar yayılan bu teşkilat daha çok milli kültürün korunması, kimliksizleştirmeye karşı durma, asimilasyonları önleme ve komünist rejime uyum sağlamak istememe amacı etrafınca şekillenmiştir. (Çalışkan, 2014: 142)

Yücel hareketi siyasi bir hareket olmasının ötesinde Balkanlarda Türk milli kültürü, edebiyatı ve sanatının yaşamasını sağlayan entellektüel bir harekettir. Yücel hareketi ile beraber, bitme noktasına gelmiş Balkan Türk edebiyatının da canlandığını görürüz. Hemen hemen hepsi öğretmen olan Yücel mensupları, hem yetiştirdikleri öğrencileri edebî ürünler verme noktasında yönlendirdiler hem de çıkardıkları gazete ve dergiler etrafında Milli bir edebiyatın şekillenmesine yardımcı oldular. Bu gün Makedonya Türk edebiyatının varlığı o dönem millî bir şuurla mücadele veren ve bu amaçla Türk edebiyatının kaynak eserlerini Balkanlarda yaşayan Türklere ulaştıran Yücelciler sayesinde olmuştur. Oluşturdukları bu edebi

muhtin yansımaları olarak Birlik Gazetesi, Sesler ve Tomurcuk dergileri etrafında teşekkül etmiş Türk edebiyatı üzerine sayısız araştırma yazılarının çıkmış olması buna örnek olarak gösterilebilir.

2- İlk Tutuklama ve İdamlar

Gelişmelerden rahatsız olan siyasi yönetim 1947’de bir ihbarı gerekçe göstererek apar topar tutuklamalara, soruşturmalara başlar. İlk tutuklamalar Ağustos 1947’de gerçekleşir. “Zamanın ileri gelen tüm aydınları, sağduyu sahipleri, halkın gerçek temsilcileri bir gecede vatan haini ilan edilip, jet mahkeme kararlarıyla hüküm giyerler. Henüz hukuki yapılamamın bile tamamlanamadığı bir dönemde, terörist-ispioncu teşkilatını kurarak Makedonya’da yaşayan Türkleri Makedonya Halk Devletine karşı organize etmek, devlet düzenini değiştirmeye/yıkma yönelik eylem hazırlığında olmak gibi asılsız iddialarla” (Çayırılı, www.kizildogankoyu.com, 10.06.2016) yargılanırlar.

“İlk grup tutuklu 16 kişinin duruşması 19 Ocak 1948’de başladı. Bu süreçte basın aracılığıyla ve hoparlörler kullanılarak Yücelciler aleyhinde kamuoyu oluşturulmakta, Türkler sindirilmeye ve psikolojik baskı altına alınmaya çalışılmaktaydı. Tutuklanan Türklerin avukat tutmalarına izin verilmedi. Yönetimin tayin ettiği avukatlar da hapis korkusuyla savunma yapamıyorlardı. 25 Ocak “ta mahkeme jet hızıyla kararını verdi.” (http://www.yenikosova.com/haberler/6/, ET:10.06.2016).

27 Şubat 1948 tarihinde “Göstermelik yargılama neticesinde dört kişi; Şuayb Aziz, Ali Abdurrahman, Nazmi Ömer Yakup, Adem Ali medeni ve siyasi haklarından mahrum ve mallarının müsadere edilmeleri suretiyle idama mahkûm edildiler.” (Emin, 2016: http://www.gercek hayat.com.tr/, ET:10.06.2016). Mahkûmiyet kararlarının ardından İdrizova’daki hapisaneyeye konan Yücelciler’den “27 Şubat 1948 tarihinde Şuayb Aziz, Ali Abdurrahman Ali, Nazmi Ömer Yakup ve Adem Ali Adem İdrizova hapisanesinden kamyona bindirilerek Güreler köyü yakınındaki Suşitsa köyüne götürülür, köyün girişinde bir kayanın önünde (veya orada daha önce bulunan karakolun bahçesinde) bu 4 kahraman kurşuna dizilerek şehit edilir.” (Emin, 2016: http://timebalkan.com, ET: 06.04.2016) “Geriye kalanlar o zamanın idamdan sonraki en büyük cezası olan 20 yıl ile 8 yıl arasında hapis cezalarına çarptırıldı. Mayıs 1948 ve sonrasında da 2. ve 3. grup tutuklama ve sürgün furyası başladı. Bu Yücelciler de 9 yıl ile 1 yıl arasında hapis ve dört ay ile bir ay arasında sürgün cezası aldı.” (http://www.yenikosova.com/haberler/6/, ET:10.06.2016) Böylelikle yargılanan “Yücelciler’in dördü idama, yüzden fazla mensubu da hapis cezasına çarptırıldılar. Ancak gizliliğe önem veren teşkilat mensuplarının (100’den fazlasının) bir ihbarla yakalanmaları bugün hala cevaplanamayan bir sorudur.” (Çayırılı, www.kizildogankoyu.com, ET:10.06.2016) Yücel davasında mahkûm edilenler ve aldıkları mahkûmiyet oranları şöyledir:

“A-Birinci Grup Mahkûmiyetler

İdama Mahkûm Edilenler:

- 1- Şuayb Aziz İshak
- 2- Ali Abdurrahman Ali
- 3- Nazmi Ömer Yakup

4- Adem Ali Adem

Yirmi Yıla Mahkûm Edilenler:

5- Şerafettin Ferit Süleyman (Yücelden)

6- Refik Şerif Mehmet (Özer)

7- Kemal Rasim İlyas (Günsever)

8- Abdülkerim Ethem İbrahim (Sezer)

9- Şefik Ruşit Elmas (Ersoy)

On Beş Yıla Mahkûm Edilenler:

10- Fettah Salih Süleymanpasıç

11- Muzaffer Ahmet Süleyman (Hocaoğlu)

On İki Yıla Mahkûm Edilenler:

12- Fazlı Vehbi Şükrü (Kadıoğlu)

13- Mehmet Şerif Dalip (Ardıcı)

14- Kemal Rıfat Ferhat (Türkkan)

On Bir Yıla Mahkûm Edilenler:

15- Said Bilal Halil (Emiroğlu)

On Yıla Mahkûm Edilenler:

16- Ali Halil Mustafa (Yücel)

Sekiz Yıla Mahkûm Edilenler:

17- Ahmet Halil Mustafa (Yücel)

B- İkinci Grup Mahkûmiyetler

Bu idealist Türk gençlerine verilen idam ve ağır hapis cezaları yeterli gelmemiş olacak ki Mayıs 1948'te baskı ve zulüm süreci yeniden başlamıştır. Bu insanlar cezalarını İdrizova Hapishanesi'nde çekmişlerdir.

Münferiden Dokuz Yıla Mahkûm Edilen:

18-Ali Malik Yakup (Enderer)

Münferiden Yedi Yıla Mahkûm Edilen:

19- Hüsameddin Mehmet

Grup halinde Mahkûm Edilenler:

Beş Yıla Mahkûm Edilenler:

20- Necati Recep Emin (Çetiner)

21- Münir Süleyman Ali (Eriş)

22- İdris Sait Yunus (Tümçelik)

Dört Yıl Altı Aya Mahkûm Edilenler:

- 23- Burhanettin Haşim (Öğretmenoğlu)
24- Halit Şükrü Halit (Becerem)
25- Halil Sait Yusuf (Yüksel)

Üç Yıl Altı Aya Mahkûm Edilenler:

- 26- Fahrettin İslam Şakir (San)

Üç Yıl Üç Aya Mahkûm Edilenler:

- 27- Bekir Salih (Atala)

Üç Yıla Mahkûm Edilenler:

- 28- Refik Ali Osman (Kotanca)

İki Yıl Sekiz Aya Mahkûm Edilenler:

- 29- Refik Ali Fettah (Günay)

İki Yıl Altı Aya Mahkûm Edilenler:

- 30- Hakkı Tefvik Baki (Merter)
31- Yunus Eyüp Yunus (Hacıyunus)
32- Zekeriya Zülfü Eyüp (Varol)
33- Mustafa Salih Ruşit

İki Yıla Mahkûm Edilenler:

- 34- Recep Salih Murtaza (Kumbaracı)
35-Şevki Behlül Kerim (Dirikan)
36- Mehmet Sırrı Liman (Mutluşan)
37- İdris Tefvik Bilal (Yücel)
38- Şükrü Tacettin Ali
39- Yusuf Abidin Ali (Aydın)

Önce İki Yıla Daha Sonra Ayrı Bir Celse'de Beş Yıla Mahkûm Edilen:

- 40- Mustafa Asım Mehmet (Kaftancıoğlu)

Bir Yıl Altı Aya Mahkûm Edilenler:

- 41- Hüseyin İsmail Nezir (Baykal)

Bir Yıl Üç Aya Mahkûm Edilenler:

- 42-DidarAli(Vardar)

Bir Yıla Mahkûm Edilenler:

- 43-Fehim Misim Ahmet (Şentürk)

44- Arif Mehmet İbiş (Kuruç)

45- Ferhat Ahmet İslam (Günüç)

46- Fahrettin Müslim

C- Üçüncü Grup Mahkûmiyetler

Üçüncü Grupta 18 kişi Makedonya Probiştip'teki Zletovo Kurşun madenlerinde çalıştırılmak üzere sürgün cezasına çarptırılmıştır.

Üçüncü grup operasyonunu sabah saatlerinde dükkânların açılışından önce ayarlanmış bir zaman olarak, topladıkları mensupları yaya olarak, dükkânların önünden geçireceklerdi. Evlerinin kapısını çaldıklarında aradıkları kişi, giyimi nasıl halde ise öyle almışlardı. Yalın ayak ise yalın ayak. Ekrem Ali Sakip (Saraçoğlu), takunyalarla kapıya çıkmış ve ayakkabılarını giyme isteği kabul edilmeyerek, o halde götürülmüştü.

Dört Ay Sürgünde Çalıştırılanlar

47- Ekrem Ali Sakip (Saraçoğlu)

48- Ramadan Rasim İlyas (Günsever)

49- Raif Rıfat (Sakarya)

50- Hüseyin Mahmut Kamber

51- Hüseyin Mustafa İskender (Çelik)

Üç Ay Sürgünde Çalıştırılanlar

52- Kani Salih Eyüp (Abacıoğlu)

53- Emin Buba

İki Ay Sürgünde Çalıştırılanlar

54- İlyas Yaşar İlyas (Yaşar)

55- Fahrettin Hasip (Sakarya)

56- Kemal Kazım (Hakimoğlu)

57- Kemal Zülfü Eyüp (Başar)

58- Kemal Şakir

59- Niyazi Eşref (Eldemir)

60- Abdullah Bilal (Emiroğlu)

61- Fahrettin Rıza

Bir Ay Sürgünde Çalıştırılanlar

62- Şemsi Abbas (Kolçalar)

63- Cevdet Yakup (Nukan)

64- Saffet Mahmut” (Ağanoğlu, 2012: 36-40)

Yücel davaları ile ilgili tutuklamaların ardından Türk toplumuna gözdağı vermek, ürkütme, sindirmek ve hatta ülkeyi terk etmelerini sağlamak amacı ile Türklerin yaşadığı mahallelerde düzmece mitingler düzenlenir. Burada Yücelciler aleyhine sloganlar atılır. Hatta bu mahallelerde Yücelciler aleyhine toplantılar düzenlenir, katılmayanlar rejim düşmanı ilan edilerek can ve malları ile tehdit edilirler. (Özer,1998:8-9) Dışarıda bunlar yaşanırken içeride tutuklu bulunanlara türlü işkenceler yapıldığı daha sonra içeriden sağ çıkan Yücelciler tarafından anlatılmaktadır. Duruşma salonlarında da baskı ve korku kendisini o kadar hissettirmiştir ki, “Tutukluların avukat tutmalarına izin verilmemiş, yönetim herkese bir avukat tayin etmiştir. Ancak avukatlar da duruşma sonrası hapse atılmamak için savunma yapmamışlardır.”(Ağanoğlu, 2012: 32-33)

Yücel davası uluslararası camiada bir Türk karşıtlığına dönüştürülür. Özellikle balkanlarda bu daha da hissedilir. Dava ile ilgili olarak dönemin Belgrat radyosu, Moskova radyosu, Sofya radyosu günlerce yayın yaparak Yücelciler’in mahkemesini konu ederler. Bu dönemde Türkiye ve Türk basını sessiz kalır ve hatta görmezden gelir. Konu ile ilgili ilk yazı 28 Ocak 1948 tarihli Yeni Asır gazetesinde Şevket Bilgin imzası ile çıkar. (Eriş, 2008: 42-43) İkinci yazı ise 9 Mart 1948 tarihli Trakya Postası isimli gazetede “Bu Haksızlıkları Unutmayacağız. Üsküp’te Oynanan Kanlı Dramdan Medeniyet Utansın” isimli yazıdır. (Ağanoğlu, 2012: 49) Türk basınında çıkan birkaç yazı Türkiye’de yaşayan halkın Yücel davasını öğrenmesi için yeterli olmaz. Siyasilerin de ilgisizliği sebebiyle Türk halkı bu katliamlardan çok sonraları haberdar olur..

Yücel davası ile özelde Makedonya ama genelde bütün Balkan Türk halkı üzerinde psikolojik bir baskı kurulmuştur. “Yugoslavya neredeyse elden gidiyormuşçasına!? büyük bir önem verilen duruşmanın son günü Üsküp Kent meydanından hoparlörlerden halka dinletilen Yücel davası, Makedonyalı Türklere göz dağı verme amacına tümüyle ulaşmıştır. Böylece Makedonya’da yaşayan Türklerin geleceğe, umdukları “mutlu geleceğe” yönelik bütün umut ve beklentileri kırılmıştır. Onlar Balkan savaşlarından sonraki en büyük göçlerine hazırlandılar.” (Engüllü, 1997: 70) Böylelikle istedikleri olmuş ve Balkan Türklüğü 1953’te yaklaşık 300 bin kişinin katıldığı zorunlu bir göçe tabi tutulmuştur.

3- Yücelciler’in Yazdıkları

• Yücel Teşkilatı üyesi Halil Beceren’in 4 yıl 6 ay mahkûmiyeti ardından Yücelciler için kaleme aldığı destansı şiiri:

Kırk Yıl Önce Geçmişin Hatırası

İşkence, ızdırap, eziyet, düşmanca dayak
Demir Parmaklar, soğuk hücre betondan yatak
Temizlikten mahrum ve haşaralar yuvası
Budur KIRK yıl önce geçmişin hatırası

İnsan gibi adalet yolundan geçerken biz
Uğramıştık haksızlık kapanına hepimiz
Düşman ezelden emeli olan öcünü aldı
Türk’ü ölüme, hapse ve sürgüne saldı

Hapislik düşmüştü bizim payımıza mekan
Fakat, idealimizden vazgeçmedik bir an
Hepimizdik bir vücut, bir düşünce ve bir hedef
Şanıdır bu ırkımızın İNSANLIK ve ŞEREF

Eza tatbiki sarısmada enerjik ruhları
Bilakis zulme karşı arttı gururları
YÜCEL uğruna vermişti dört kıymetli canını
Aktığı topraklarda ATALARININ KANI

İrade çelik, dik başla geçirdik yılları
Yılmadık, andık öldürülen arkadaşları
TÜRK'e layık karakterin olduk biz misali
Bu yolda gitmemizin YÜCEL idi timsali

Halil BECEREN 1958-İstanbul (Ağanoğlu, 2012: 9)

• **Teşkilata Yücel adının verilmesi ile ilgili olarak Teşkilatın sekreteri olan ve Yücel davasından 20 yıl hapis yatan Şerafettin Yücel şunları söylemektedir:**

"Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde şöyle buyuruyorlar: 'Soylarınız ahlakınızdır; soplarınız, yaptıklarınız işler.'

Gerçekten bir kuruluş hakkında hüküm verirken o kuruluşu meydana getirilenlerin kimler olduğunu, yani soylarını soplarını araştırmak gerekir. Eğer bir topluluğun fertleri sergüzeşti, haydut, çapulcu, ispiyon ise o topluluğun yapacağı işler de ahlak dışı olurdu... Yücel için şehit olanlar, Yücel'e girenler veya girme fırsatı bulamayıp Yücel'i kendi malı sayan buradaki bu topluluk, Türkiye Cumhuriyeti'ne gelenlerin ekserisi ve yad ellerde kalanların çoğu Türklüğün vakar ve haysiyetini kendilerinin vakar ve haysiyeti saymaktadırlar. Çünkü faziletli insanların diyeti ahlaksızların en büyük korku kaynağıdır...

16 imparatorluk ve birçok devlet kurmuş olan Türklerin özgürlük ve yükselme ve yücelme aşkı niteliği bayraklarına dahi işlenmiştir. Avrupa Hun İmparatorluğu'nun bayrağında taçlı kartal... Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun bayrağında iki başlı kartal... Gazneliler' de göklerin hilali... Akhun İmparatorluğu'nun bayrağında üç yıldız... Hazar İmparatorluğu'nun bayrağında beş yıldız... Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bayraklarında ise yücenin, ahlakın imanın iki sembolü ay ile yıldız bir arada bulunmaktadır.

Bütün bu sembollerin mana olarak tek kelime ile karşılığı yüce veya eş anlamlılarından biri olan ulu, yüksektir. Yücel bir emir kipidir; saygı ve hayranlık duygularını da kapsayan ve yükselmeyi amaç bilen bir aksiyon parolasıdır. Yücel ya da maddi sembolleri olan kartal, yıldızlar ve hilal Türklerin büyük değer verdikleri özgürlük içinde ahlak, fazilet, iman ve kâmil insanlığa doğru yönelişi ifade eder." (Yücelden, 1969: 6-8; Ağanoğlu, 2012: 23-25)

• **Yakın bir zamanda Yücel teşkilatının başkanı Şehit Şuayp Aziz'in, 27 Şubat 1948'de üç arkadaşıyla kurşuna dizilerek idam edilmeden önce karısına yazdığı mektup bulundu. Mektupta şunlar yazıyor:**

“Sevgili hayat arkadaşım Nigar, evlatlarım Ülker, Turan Erktan ve küçük yavrucuğum, artık sizden ayrılıyorum. Size doyamadım. Kader böyle yazmış yazımı. Nigar, evlatlarıma güvenesin, iki gözün gibi bakasın. Çocuklarımı her vakit benim için öpesin, koklayasın. Onları okutmaya çalış. O evde yaşatma, başka bir binada yaşatmaya çalış. Reşit Akşar yardımı ile belki çocuklarıma bir selamet yolu bulursunuz. Bu günden sonra o yavruların babaları yok, yalnız anaları vardır. Ona güvensinler. Hakkınızı helal ediniz, helal ediniz. Milletimin kurbanıyım.” Şuayp Aziz 27 Şubat 1948 (Akşam Gazetesi, 13 Aralık 2008: 10; Ağanoğlu, 2012: 41-42)

• **İdama Mahkûm edilen Şehit Nazmi Ömer’in Hapishanede Ailesi Tarafından Verilen ve İdam Sonrası Ailesine İade Edilen Yatağının İçinden Çıkan Not:**

“Eşim Hacer ve Kızım Ayla’ya iyi bakın.” (Ağanoğlu, 2012: 44)

• **Yücel Davasından 20 Yıl Hapse Mahkûm Edilen Refik Özer’in İdrisova Hapishanesindeki Anılarını Anlattığı Yazısı:**

"Müteferrik ağır işler devam ediyordu. Bir gün İdrisova Hapishanesi'nin geniş arazisinde bulunan kavaklardan bir kısmını kesmeye, kestikten sonra da hapishanenin merkez sahasına taşımak için görevlendirildik. Kavak kesmek bir maharet işi idi. Biz kasabalılar ağaç kesmesini bilmiyorduk. Tecrübemiz yoktu. Ağacı devirmek bir hüner işi idi Baltayı o işe göre kullanmak bilenlerin işi idi. Köylü var kuvveti ile ağacın dip kısmına saldırıyor, baltayı devamlı yanlama kullanarak netice alabiliyordu. Sıra geldi kavakları taşımaya. Ya mecburen bir kavağı üç kişi taşıyacaktı. O gün akşama kadar kavak taşıyarak canımız burnumuza geldi. Burunlarımızdan terler akıyordu. Bu kez tuğla harmanını arıyorduk. Artık tarlada çalışmak, çıplak ayakla kanalların çamurlarını temizlemek hafif iş sayılıyordu.

Bir gün de çilek toplamaya gönderildik. Herkesin yüzü gülüyordu. Çilek toplamaktan hafif iş olabilir mi diye? Herkese küçük bir sepet verilmişti. Çilek tarlasına girdik. Çilek ağaçlarının boyu küçüktü. Çömelerek toplama emri verilmişti. Ancak geniş tarla şeridinin ortasında bir defa ayağa kalkabileceğiz. Biraz gerineceğiz. Böylece git gel devam edeceğiz, tarlanın kenarına kadar. Tarla şeridinin ortasına gelinceye kadar belimiz koptu, kopacak, tarlanın kenarına gelince bir oh diyebilecektik. İşte bu disiplin içinde iş yapılacaktı. Bir tane çilek de atamazdık ağzımıza. Devamlı gözetlenmekteydik. Bu disipline riayet etmeyene ne gibi ceza uygulanırdı diye merak eden olursa, kişi bir tarafa çekili iki saat yat kalk taliminde bulunduruluyordu...

Yine bir gün mahpuslardan kalabalık bir grup Prespa’ya gönderildik. Prespa gölü Makedonya’nın güneyinde, orada devlet görevlilerine yazlık ev yapılıyormuş... Oradaki tuğla harmanına gönderildik... Yürüyerek tuğla harmanına gidiyoruz ve sonradan mesafenin 10 km olduğunu öğrendik....

İşlerden en ağırı kazan taşımaktı. Bu kazan alelade kazan değil, karavanaydı. Büyük demir kazanı. İki yanından geniş demir kulpları vardı. Yemekle dolduruluyordu. Binalarda çalışan Mahkûmlara öğle yemeği olarak gönderiliyordu. Kazanın iki halkasından en sağlam ağaçtan yontulmuş kalas geçiriliyordu. Bu kazanı iki kişi taşıyordu. Yarı yolda 5 dakika dinleme. Silahlı iki askerin nezaretinde gidiyorduk... Çok ağır bir iş idi, yemek dökülmesin diye yavaş yavaş, kervanvari yürüyorduk. Arazi de düz değil, yokuşlu inişli idi. Mesafe benzeri Aksaray’dan Sirkeci’ye kadar diyelim...

Yıllar çok ağır geçiyordu. Yalnız bir şeyi belirtmek istiyorum. Orada totaliter rejimlerle son bir günün de önemi vardı. Çünkü öldüğü takdirde naaşını yakınlarına vermiyorlardı, nereye gömüldükleri de bilinmezdi. Ağır işlerden insan yılmazmış. Yeter ki sağlığı yerinde olsun...” (Ağanoğlu, 2012: 46-78)

4- Haklarında Yazılanlar

• Üsküplü Şair Mehmed Arif’in Köprü Dergisi'nin 59. Sayısında Yayınlanan ve Yücelciler'e İthaf Ettiği Bir Şiiri:

O'nun Adına

O'nun adı ile
O'nun adına
başlangıçların başlangıcına...
yaşamakta acemiyiz
velakin biliriz bölüşmeyi
orta yerinden ayırır gibi
somun ekmek denen yüreğimizi
bire bin veren başaklardan
süzülür gövdemiz
bizi biçecek orak
demircinin elinden çıkmadı daha
"elbet bu hüznün mehrini veren çıkacak!"
ruhumuzun kesik yerlerinden
fişkırarak umutlar
damarlarımıza dolaşan kurşun sesleri
son bulacak
altlarından ırmaklar akan
cennetlerin Rabbi
yaralarımıza
rahmetini sürecek...

Mehmed Arif (Makedonya), (Arif, 2014: 15)

• Yakın bir zamanda Yücel teşkilatının başkanı Şuayp Aziz'in 27 Şubat 1948'de üç arkadaşıyla kurşuna dizilerek idam edilmeden önce karısına yazdığı mektubu bulundu. Bunun üzerine Leyla Şerif Emin tarafından yazılan birkaç satırı:

İdama Terk Edilen 4 Türk

Üsküp'te geçen bir film canlandırdım hayalimde.
Bir kadın ve elinde bir mektup, yıl 1948 olsun.
Kadın mektubu açıp okuyor, öyle başlıyor film.
Titreyen ellerle okunan o mektup
Rüzgâra kapılıp gökyüzüne savrulurken,

Bu sessizliği bir tren düdüğü bozuyor.

Vagon sesleri, makinalar, raylar

Ve tren garında sıra sıra bavullar,

Hatta davullar karışıyor bu seslere

(Yiğitler yiğitçe uğurlanmalıdır.)

Leyla Şerif Emin (Emin, 2016: <http://www.gercek hayat.com.tr/>, ET:10.06.2016)

•Leyla Şerif Eminin Şuayp Aziz'in Mektubu Üzerine 2016'da Yücelciler'in İdamlarının Yıldönümünde Gerçek Hayat İnternet Sitesinde Çıkan Bir Yazısında Şöyle Diyor:

“İdam edilen bir adamın son mektubu bu. Çikolata kâğıdına yazılmış gizlice. Ve maalesef kurgu değil bu, gerçek bir hikâye. Evet evet, Üsküp'ün ta kalbinde yaşanan bir “gerçek hayat”. Yıllarca insanların dile getirmekten çekindiği bir olay bu.

..... Hâlâ susanlar var, bazı şeyler hâlâ gizli. Bu dosya artık açılmalı hâlbuki enine boyuna tartışılmalı. Hatta sinemaya taşınmalı, vefa borcu ödenmeli.”

.....

“2006 yılının Mart ayında Köprü Dergisi olarak özel bir sayı hazırladık: *Yücel ve Yücelciler Muamması*. O gün derginin tanıtımında, yanıma bir büyüğümüz yaklaşıp ironik bir şekilde “Hayırdır, ikinci Yücelciler mi olmak istiyorsunuz” diyen Leyla Şerif Emin Yücelcilerle ilgili toplumsal korkunun bir de fotoğrafını çekmekte ve şöyle devam etmektedir:

“Yücelciler, bu topraklarda varlığını sürdürmeye devam etmek isteyen iyi işler yapmaya niyetli öğretmenlerdi. Nerdeyse hepsi öğretmendi. Makedonya'da yaşayan Türkler, 1937 yılında, Şuayp Aziz Efendi önderliğinde ve Türk gençlerinin katılımıyla milli ve manevi değerlerini, örf, adet ve geleneklerini korumak ve yaşatmak üzere bir araya gelmeye başlamıştı. Türk tarihine, Türk kültür ve ananelerine daha sıkı sarılmak düşüncesiyle teşkilatlandılar ve bu amaçla fikri bir bilinç başlattılar.”

.....

“Makedonya'nın en iyi öğretmenleri arasındaki üyeler, Türklerin yaşadığı en ücra köylere dahi giderek öğrenciler için yeni alfabeli okuma kitapları hazırladılar. Hapis yıllarında bile Üsküp Türk Tiyatrosunda sahnelenmek üzere çok sayıda tiyatro eserini Türkçeye çevirdiler.” (Emin, 2016: <http://www.gercek hayat.com.tr/>, ET:10.06.2016)

•Seyyit Emin'in Yücelciler İçin Üsküp Time Balkan Gazetesinde Kaleme Aldığı “Yücelciler'i Anarken” İsimli Yazısından Birkaç Alıntı:

“68 yıl önce 27 Şubat günü Makedonya'da bir grup Türk aydını kurşuna dizilir. 2. Dünya Savaşı sonrası dünyanın durumu ve Türkiye'nin o zaman Misak-ı Milli dışındakilere duyarsızlık ortamında Türkiye'de hiçbir yankı bulmayan bir entelektüel soydaş katliamıdır bu. Hiç kimsenin haberi olmaz. Yücelciler ismi Türkiye'de çok sonraları duyulacaktır.

.....

Hem kendi değer ve düşünceleri için hayatlarını ortaya koyarak fedakârlık yapmaları hem de bu hareketin günümüzü yakından ilgilendirmesinden dolayı Yücelciler'i unutmamak, unutturmamak aksine yâd etmek, anlamak, anlatmak ve yaşamak mükellefiyetindeyiz. Bugüne baktığımızda göç edenlerle birlikte kardeşliğimizin ve azmimizin de göç ettiğini görüyoruz. Bu noktada da gençlere büyük görevler düşüyor.” (Emin, 2016: <http://timebalkan.com>, ET: 06.04.2016)

• **Kosova Merkezli Yeni Kosova İnternet Sitesinde çıkan “Mezarsız Kahramanlar; YÜCELÇİLER” İsimli Yazıdan:**

“Henüz dokuz aylık evliydi. Komünist Yugoslavya rejimi tarafından içeri alındıktan bir hafta sonra biricik kızı dünyaya geldi. Arkadaşlarıyla birlikte jet hızıyla yargılandı. Suçları, Türk ve Müslüman kimliklerine sahip çıkmaktı. Üç arkadaşıyla birlikte idama Mahkûm edildi. Üç aylık kızı, eşi, annesi, babası ve kardeşleriyle tel örgü gerisinde son defa görüşmesine izin verildiğinde teller kızını görmeyi engelliyordu. Yakınları ağlıyordu. Ama Nazmi Ömer ölüme giderken bile son derece metanetliydi. Ve ağzından şu tarihi sözler dökülüyordu; “Ağlamayın, sizi Türkiyeli kardeşlerime emanet ediyorum. Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti.” (<http://www.yenikosova.com/haberler/6/>, ET:10.06.2016).

• **Merkezi İstanbulda bulunan Gostivarlılar Kültür ve Dayanışma Derneğinin “Makedonya'da Müslüman Direnişi : Yücel Hareketi” başlıklı yazısından:**

“Üsküp ve Köprülü şehirleri başta olmak üzere tüm Makedonya'daki Türkleri bir araya getiren hareketlerin ismi ise Yücel Teşkilatı idi. Teşkilatın amaçları, milli ve manevi değerlere sahip çıkmak, Türk kimlik ve benliğini korumaktı.” (<http://www.gostivar.org.tr>, ET: 15.06.2016)

• **Şehit Nazmi Ömerin Eşi Hacer Yücel'in O Güne Dair Söylediklerinden:**

“O, bir taraftaydı. Teller aşırı duruyoruz. İçeri alındıktan sonra sadece o an gördüm. Hepimiz ağlıyoruz. Kızımı göremiyor ki, yüzünü, gözünü. Elinde bir mendil vardı, onu verdi ona. Ağlamayın dedi, ne ağlıyorsunuz öyle. **Ben gidiyorum ama sizi arkamdaki (Türkiye’yi kastederek) milyonlarca kız kardeş ve kardeşe emanet ediyorum. Yaşasın Atatürk Türkiyesi, yaşasın Türkiye,** dedi. Derken hemen kolundan tutup götürdüler. Bir daha da göremedim. Mezarını da görmedim. Nereye gömüldüğünü bilmiyorum.” (Ağanoğlu, 2012:44; <http://www.yenikosova.com/haberler/6/>, ET:10.06.2016).

• **Sabahaddin Zaim, “Hürriyetini ve İstiklalini Kaybetmiş Türkler ve Milli Türk Teşkilatı Yücel” isimli yazısında Yücelciler’den İdam edilen dört kişiyi şu şekilde tasvir etmektedir:**

Şuayb...teşkilatın tabii ve gerçek başkanı ve Yugoslavya’daki Müslümanların en bilgilisiydi...

Ali Abdurrahman irfan sahibi, kuvvetli bir sezışe malik, hoş sohbet, girgin ve otoriter haliyle muhitinde sevilen, sayılan faal bir insandı...

Nazmi Ömer...ağır başlı, temkinli hali ile güven veren bir münevverdi...

Adem Ali...sessiz sedasız haliyle kendini çevresine sevdiren, sakın fakat mertliğin timsali bir insandı...(Zaim, 1969: 3)

SONUÇ

Eski Yugoslavya topraklarında yaşayan Türk toplumunu derinden etkileyen ve dönemin baskı ve zulmü sebebi ile haklarında çokça bir şey yazılamayan kahraman Yücel Teşkilatı üyeleri ve onların destansı hayatları yakın dönemde bütün Türk dünyasında derinden hissedilmiş ve her yıl çeşitli anma toplantılarında dile getirilmiştir. Haklarında yazılmış çok sayıda şiir ve yazı olmasına rağmen tamamına ulaşmak ne yazık ki mümkün olmadı. Dönemin derin acısını içerisinde hisseden tanıklar bu yazdıklarının tamamını ne yazık ki çeşitli sebeplerden günümüze ulaştıramamış veya gün yüzüne çıkmasını istememişlerdir. Bu gün Balkanlarda yaşayan Türk aydınları içerisinde kendisini yetiştiren genç kuşak, Yücel hareketi ve başarılarına gelen acı olayları Yücel davasının her yıl dönümünde dile getirmekte ve Yücel Teşkilatı üyelerinin itibarlarının iadesini istemektedirler.

Yücelciler’le ilgili yazılmış yazılar, Makedonya’da yaşayan Türklerden ve Yücel Teşkilatı üyeleriyle bir yakınlık ilişkisine sahip araştırmacıların, Yücelciler’in yakınlarının Yugoslavya dönemine dair anlattıkları veya kaleme aldıkları yazı ve eserleri de göz önünde bulundurulduğunda, görülmektedir ki, Yücelciler, Tito’nun komünist Yugoslavya’sında Türklük uğruna mücadele etmiş Makedonya Türklerinin yakın dönem halk kahramanlarıdır ve itibarları bir an önce iade edilmelidir. Ayrıca mezar yerleri tespit edilerek sembolik de olsa bir anıt dikilmelidir. Bu hem Makedonya Türklüğünün hem de Makedonya’dan Türkiye’ye göçmüş Türklerin Makedonya’ya olan bakış açılarını daha da iyileştirecek ve kamu vicdanını rahatlatacaktır.

Bu davanın görünmeyen ve sonraki döneme damga vurmasını sağlayan çok trajik olaylar da yaşandı. Bunlardan birisi Yücel davasının Üsküp kent meydanında hoparlörlerle halka dinletilmesidir. Baskı, korku ve sindirme politikası günden güne artmış ve Makedonya Türkleri için tek çare Türkiye’ye göç etmek kalmıştır. 1953 te başlayan bu göç dalgası sonrasında yaklaşık 300 bin kişinin Türkiye’ye göç ettiği tahmin edilmektedir. Bu göç dalgası ile beraber göçlerin anlatıldığı yüzlerce acı hikâye ve şiir kaleme alınmış, birçok roman yazılarak Türk edebiyatı içerisinde bir “Balkan Göç Edebiyatı” da oluşmuştur.

Türk Dünyası içerisinde nice kahramanlar ve haklarında söylenen hikâyeler gün yüzüne çıkmamıştır. Benzer bir durum Yücelciler için de geçerlidir. Henüz bir destan metni kurgulanmamış olsa da bu gün bile Yücelciler’in faaliyetleri Eski Yugoslavya bakiyesi topraklarda köy köy anlatılmaktadır. Yücel davasından hüküm giymiş, cezalarını çeker çekmez Türkiye’ye göç etmiş insanlar ve onların akrabalarının anıları hala çok tazedir. Hali hazırda destansı mücadeleleri anlatılan Yücelciler’in, yakın bir dönemde bir destan metninin, bu anlatımları da içerisine alacak şekilde kaleme alınması mümkündür. Ayrıca Yücel davası kahramanlarının konu edileceği, destansı bir dille kaleme alınacak senaryo ve modern film tekniklerinin de kullanılacağı bir sinema filminin çekilmesi de mümkündür.

KAYNAKÇA

AĞANOĞLU, H. Yıldırım (2012), Rumeli Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları No:4, İstanbul

Akşam Gazetesi (2008), Gizli Teşkilatın Mektubu 60 Yıl Sonra Bulundu, 13 Aralık 2008

ARİF, Mehmed (2014), O’nun Adına, Köprü Dergisi 59. Sayı, Ocak Haziran ,Üsküp

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 60 Mart - Nisan 2017

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

ÇALIŞKAN, Berrin (2014), 1953 Göçü Sonrası Yücelcilerin Memleket/Yugoslavya ve Ana Vatan/Türkiye Algıları, İnsan ve Toplum, İstanbul

ÇAVUŞOĞLU, Halim (2007). Yugoslavya-Makedonya topraklarından Türkiye'ye göçler ve nedenleri. *Bilig*, 41, 123-154.

DELİORMAN, Altan (1973). Yugoslavya'dan Müslüman Türk'e Büyük Darbe. Bayrak Yayınları, İstanbul

ENGÜLLÜ, Suat (1997), Türk Edebiyatları 7. Cilt, Kültür Bakanlığı, Ankara

ÖZER, Refik (1998). 1948-1998 Yücelciler: Şehadetlerinin 50. yılı anısına Yücelciler. İstanbul: Rumeli Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği.

ZAIM, Sabahaddin (1969), Hürriyetini ve İstiklalini Kaybetmiş Türkler ve Milli Türk Teşkilatı 'Yücel', Türk Göçmen ve Mültecileri Dernekleri Federasyonu: Türk Dünyası, sayı:14,

YÜCELLEN, Şerafettin (1969), Yücel, Türk Dünyası Dergisi, Sayı 12, İstanbul

İnternet Kaynakları

ÇAYIRLI, Necati, Günümüz Makedonya Türkleri (3),

[Http://www.kizildogankoyu.com/Konu-Gunumuz-Makedonya-Turkleri-3/](http://www.kizildogankoyu.com/Konu-Gunumuz-Makedonya-Turkleri-3/)
(ET:10.06.2016)

EMİN, Leyla Şerif (2016), İdama Terk Edilen 4 Türk, <http://www.gercekhayat.com.tr/uskupten-mektuplar/idama-terk-edilen-4-turk/>
(ET:10.06.2016)

EMİN, Seyyit (2016), Yücelcileri Anarken, Time Balkan Gazetesi, <http://timebalkan.com/yucelcileri-anarken/> (ET: 06.04.2016)

ERİŞ, Eren Atala (2008), Yücelcilerle İlgili İki Yeni Belge, Rumeli'nin Sesi Dergisi, Sayı 11, İstanbul

Mezarsız Kahramanlar: YÜCELCİLER, <http://www.yenikosova.com/haberler/6/> (ET: 10.06.2016)

Makedonya'da Müslüman Direnişi : Yücel Hareketi... <http://www.gostivar.org.tr/haber-detay.asp?haberid=3408> (ET: 15.06.2016)